

XXV. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

27. listopada 2020.

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenkasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
-----	--

Upute natjecateljima

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. U ispitu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Zaokruži riječi koje treba pisati velikim početnim slovom.

Tko je Elena Ferrante?

O književnici, koja je doživjela i europsku i svjetsku slavu, znamo da je talijanka rođena 1943. i da objavljuje pod pseudonimom. Prvi je roman objavila 1992. godine, a javnost nije nikada saznala pravo ime i prezime autorice. Napisala je desetak romana. *Napuljski* su romani tetralogija o dvjema prijateljicama iz napulja. Spomenuti je grad bio grčka kolonija pod nazivom neopolis, a u njemu su se smjenjivali različiti vladari. Bili su to rimljani, ostrogoti, bizant, anžuvinci, njemački carevi. Autorica opisuje i život na ischi, vulkanskome otoku na tirenskome moru. Posljednji je roman E. Ferrante nominiran za uglednu talijansku književnu nagradu nazvanu strega.

Ova je planetarna uspješnica u međuvremenu postavljena na daske mnogih nacionalnih kazališta. Slažemo se, Elena Ferrante, tko god ona bila, napisala je klasik i zaslužuje svaku, pa i nobelovu nagradu za književnost. Nakon što je nacionalni stožer civilne zaštite dopustio manja okupljanja zbog pada broja zaraženih koronavirusom, čitatelji će uživo raspravljati o najnovijemu romanu E. Ferrante.

12	
----	--

2. Napiši na crte č/ć.

Skaku___u___ i i vi___u___i pokušavao ju je sti___i.

3	
---	--

15	
----	--

3. Uoči jezične pogreške u rečenicama. Ispravi jezične pogreške.

Prvi je primjer riješen kao ogledni.

Razmjena studenata u svrhu studijskoga boravka ostvaruje se i na temelju među-institucijskih sporazuma.	međuinstitucijskih
Studenti svoj studijski boravak mogu ostvariti na onim inozemnim visokim učilištima sa kojima njihov matični fakultet ili akademija ima potpisan sporazum.	
Natječaj se u pravilu raspisuje jednom godišnje u siječnju za slijedeću akademsku godinu. Uvesti će se i za poslije diplomske studije.	
Prije prijave na natječaj svi studenti zainteresirani za razmjenu dužni su proučiti i u dogovoru s ECTS kordinatorom na fakultetu/akademiji usporediti studijske programe matičnoga i inozemnoga sveučilišta. Propisane propozicije isključuju bezzakonje.	

10	
----	--

4. Dopuni rečenice zadanim oblicima riječi.

_____ činjenice, govore nam o nevremenu a ne o nebrizi zbog koje je,
(zaobilaziti, glag. prilog sadašnji)

_____, prebrza lokomotiva probila postavljenu prepreku na pruzi.
(kriještati, glag. prilog sadašnji)

2	
---	--

12	
----	--

5. Dopuni rečenice pridjevom izvedenim od zadanoga glagola pazeći da rečenica bude gramatički točna.

Nasmijao se jer je umjesto _____ tigra u cirkus _____
(gojiti) (dovesti)

slon. Mislio je da će slonu moći dati već _____ jabuku, ali rekli su
(nagristi)

da se slon hrani kikirikijem _____ iz ekološkog uzgoja.
(donijeti)

4	
---	--

6. Pridruži oblicima aorista pripadajuću vremensku oznaku prema oglednomu primjeru.

Trla baba lan da joj prođe dan. a

Tek utekoh, kad stiže otac. _____ a) sjevremenost

Ako se ne smirite, odoh. _____ b) prošlost

Trla baba lan da joj prođe dan. _____ c) budućnost

3	
---	--

7. Odredi glasovne promjene u podcrtanim riječima.

Bilo je to vrijeme kada su Anini simpatični četveronošci postizali najbolje rezultate na izložbama pasa. Njihov posljednji pothvat usrećio je i vlasnicu i psa, donio im je devedeset bodova.

četveronošci _____

pothvat _____

psa _____

devedeset _____

4	
---	--

11	
----	--

8. Zaokruži slovo ispred pravopisno točne rečenice.

- a) Hrvatska nogometna reprezentacija prepoznatljiva je u svijetu po svojim dresovima s crveno-bijelim kvadratićima.
- b) Imenicama a sklonidbe pripadaju gotovo sve imenice muškoga roda.
- c) Na svečanosti je bilo 30ak uzvanika.
- d) Svojoj je djevojci kupio 18–karatni prsten.

1	
---	--

9. Preoblikuj rečenicu tako da izbjegneš metonimiju.

Zapadna je tribina bodrila naše igrače.

1	
---	--

10. Odredi vrstu zavisnosloženih rečenica

- a) Jeste li našli što ste tražili? _____
- b) Nije se saznalo kamo je krenuo poslije. _____
- c) Polako sam utihnula dok je svirao. _____
- d) Bitan je duh kojim je nadahnut pisac. _____

4	
---	--

6	
---	--

11. Odredi vrstu podcrtanih sintagmi prema službi zavisne sastavnice.

Na satu ćemo razgovarati o ulomku koji se nalazi u udžbeniku iz povijesti.

razgovarati o ulomku _____

udžbeniku iz povijesti _____

2	
---	--

12. Dopuni rečenicu odnosnim pridjevima.

Mnogi su pjesnici pisali _____ stilom. (Baudelaire)

Izazovno je pisati _____ stilom. (Hugo)

2	
---	--

13. Pozorno pročitaj dio primjera za sklanjanje broja jedan iz gramatike *Institutionum linguae Illyricae libri duo* Bartola Kašića.

m. r.	
Nom.	yedan
Gen.	yednoga
Dat.	yednomu

Kojoj vrsti arhaizma pripadaju navedeni izrazi jezičnih znakova?

1	
---	--

5	
---	--

14. Pozorno pročitaj tekst i podcrtanim riječima odredi vrstu s obzirom na vremensku raslojenost.

Dosta mi je više tajica! Odlučila sam kupiti uske traperice i marte. Htjela sam napraviti i pirs, ali moji se roditelji tomu protive.

Tajice, traperice, marte i pirs su _____.

1	
---	--

15. Odredi vrstu podcrtanih dijalektizama u sljedećim rečenicama.

- a) Za jubav ja dao bih sve. _____
b) To je moj peharček iz koga uvijek pijem. _____

2	
---	--

16. Zadatak ima dva dijela.

- a) Označi naglascima riječi napisane kosim slovima.

Put je bio *dug*, ali otplatili su *dug*.

- b) Napiši kako nazivamo homonime koji se razlikuju svojim prozodijskim značajkama.

2	
---	--

5	
---	--

17. Odredi jesu li podcrtani parovi riječi u odnosu polisemije ili homonimije.

Studijski su programi na fakultetima raznoliki.

To je bio Ivanov studijski prvijenac.

Barski su napitci vrlo popularni.

Barski je život u proljeće zanimljiv.

1	
---	--

18. Pozorno pročitaj tekst.

Razvrstaj podcrtane riječi prema onomastici.

Osorščica na Lošinju bila je prva otočka planina koja je privukla pozornost turista. Lošinjani su u Malome Lošinju 1886. osnovali turističko društvo, a njegovi su članovi već iduće godine (28. ožujka 1887.) povelili na najviši otočni vrh Televrinu (589 m) bečkoga prijestolonasljednika Rudolfa, a poslije potaknuli gradnju planinarske staze iz Nerezina na vrh Sv. Mikule.

ekonim (ojkonim)	oronim	antroponim	ktetik	etnik

9	
---	--

10	
----	--

19. Pozorno pročitaj rečenicu. Zadatak ima dva dijela.

Nogometaš je sigurno istupio na bacački teren košarkaša i čestitao kolegi.

- a) Rastavi na morfeme podcrtane riječi služeći se spojnicom.
b) Označi tvorbeni šav u podcrtanim riječima služeći se spojnicom.

a) morfemi

nogometaš _____

bacački _____

b) tvorbeni šavovi

nogometaš _____

bacački _____

4	
---	--

20. Pozorno pročitaj tekst.

Izdvoji među podcrtanim riječima one nastale sufiksalmom tvorbmom.

U primorju ribarstvo pamti bolje dane; u današnjemu zakonskom okruženju nadmoćnija plivarica (brod od oko trideset metara) može ostvariti i nuzzaradu, a brodice radije prevoze osunčane turiste na turistička odredišta.

1	
---	--

21. Izvedi zadane oblike.

Posjetili su Amsterdam. Ondje su ih jedan _____ i

(etnik, m. r.)

jedna _____ odveli na _____ sajam.

(etnik, ž. r.)

(ktetik)

3	
---	--

8	
---	--

22. Pozorno pročitaj tekst.

Podcrtanim frazemima pridruži antonimske parove iz teksta.

Živio sam kao bubreg u loju do svoje osamnaeste godine. Prijatelji su mi govorili da sam se najeo ludih gljiva i da nema kruha bez motike. Moja je majka bila dobra kao kruh i držala je sve konce u rukama. Odlazak u Zagreb bio je pun pogodak. Kada sam upisao fakultet, morao sam zarađivati za svoj kruh. Živio sam o kruhu i vodi i smatrao sam da je studiranje pucanj u prazno. Činilo mi se da sam izgubio tlo pod nogama. Srećom, došao sam pameti.

živio sam kao bubreg u loju	_____
najeo sam se ludih gljiva	_____
držala je sve konce u rukama	_____
pun pogodak	_____

4	
---	--

23. Pozorno pročitaj tekst.

Zadatak ima dva dijela.

Digo sam novac iz banke i reko mu da je to najminimalnije što mogu napraviti za njega.

a) Napiši kojemu funkcionalnom stilu pripada tekst.

b) Ispiši riječi i izraze u kojima uočavaš odstupanja od norme hrvatskoga standardnog jezika.

2	
---	--

6	
---	--

24. Napiši rečenicu tako da podcrtani prijedlog zamijeniš normativno prihvatljivim.

Političar je govorio ispred svoje stranke.

1	
---	--

25. Odredi vrste prilagodbe podcrtanoj riječi.

Razgovarali smo o ukusnom tostu koji je pojeo za večeru.

(od engl. toast)

1	
---	--

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora u zadatcima 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32. i 33.

26. U kojoj su riječi pri tvorbi umanjenica provedene glasovne promjene?

- a) krivuljčica
- b) patuljčica
- c) krumpirčica
- d) bubamarčica

1	
---	--

27. U kojoj je rečenici podcrtan historizam?

- a) Stigla je naredba da se odmah javim županu.
- b) Nekada se u školama učilo mudroslovlje.
- c) Pronašli su oružje, bila je to kubura.
- d) Jezični znak za zastavu bio je horugva.

1	
---	--

4	
---	--

28. Kojoj vrsti imena pripada podcrtani toponim?

Istraživači koji su posjetili Arktik otkrili su da se Eskimi ljube trljajući nosove.

- a) egzonimima
- b) egzotizmima
- c) eponimima
- d) etnonimima

1	
---	--

29. Koja je riječ nastala slaganjem?

- a) premišljanje
- b) mostogradnja
- c) plemićki
- d) najjeftiniji

1	
---	--

30. Koji se od navedenih frazema upotrebljava u značenju *važna odluka* ili *važan potez*?

- a) Ivanina rečenica bila je dvosjekli mač.
- b) Potpisala se i znala da je to mač sudbine.
- c) Sutra će igrači na terenu ukrstiti mačeve.
- d) Izlaže se javnosti dok joj nad glavom visi mač.

1	
---	--

31. U kojoj je rečenici uporabljen futurski perfekt?

- a) Veselili se lakovjermi da bi sutra plakali.
- b) Ispali smo ako nitko ne glasa za nas.
- c) Otpjevali su još dvije pjesme i otišli.
- d) Tražili su naše isprave zbog brze vožnje.

1	
---	--

4	
---	--

32. Koji je podcrtani primjer pravopisno točno napisan?

- a) Stigla joj je reklamna karokošulja.
- b) Jedan je posjetitelj sjedio u vip loži.
- c) Djevojkama se svidjelo bež odijelo.
- d) Otac će joj pokloniti kasicu-prasicu.

1	
---	--

33. Koja je riječ u sljedećoj rečenici u kanonskome obliku?

Izblijedjeli je portret nestao.

- a) izblijedjeli
- b) je
- c) portret
- d) nestao

1	
---	--

34. Pozorno pročitaj primjer.

Kuckati nesvr. neprijel. (**kuckam**, pril. sadašnji **kuckajući**, prid. radni **kuckao**)
lagano kucati – **kuckanje** glag. imenica
Razveži kratice za izdvojene primjere.

neprijel. _____
prid. radni _____

2	
---	--

35. Zaokruži normativno točne mocijske parnjake podcrtanim riječima.

- a) Sve je bilo spremno, očekivao se dolazak akrobata.
Sve je bilo spremno, očekivao se dolazak **akrobatice/akrobatkinje**.
- b) Radio je kao laborant.
Radila je kao **laborantica/laborantkinja**.

2	
---	--

6	
---	--

36. Napiši kojim je pravopisnim načelom (fonološkim ili morfonološkim) napisana podcrtana riječ.

Nije to bio njezin kišobran, taj je bio plav, a njezin je smećkast.

1	
---	--

37. Napiši kako se zove rječnik s podacima o najčešće rabljenim leksemima.

1	
---	--

38. Pozorno pročitaj tekst.

Od programatskih tekstova treba posebno upozoriti na *Korist i način predavanja latinskih klasika* (1852.), u kojemu je prvi put izložen Veberov jezikoslovni program, a jednim dijelom i program cijele filološke škole kojoj je Veber desetljećima bio na čelu.

(Prilagođeno prema: I. Pranjković, *Adolfo Veber Tkalčević i njegova Skladnja*)

Napiši naziv filološke škole koju Veber predstavlja.

1	
---	--

3	
---	--

39. Pozorno pročitaj tekst.

„Nastojao je posuđenice zamijeniti hrvatskim riječima. Njegov je rječnik prvi rječnik znanstvenoga nazivlja u Hrvata.”

(Prilagođeno prema: Z. Vince, *Putovima hrvatskoga književnog jezika*)

Napiši naziv prvoga rječnika hrvatskoga znanstvenog nazivlja.

1	
---	--

1	
---	--

40. Pozorno pročitaj tekst.

Odgovori na pitanja koja se odnose na tekst. Odgovore upiši na crte.

Odgovor mora biti pravopisno i gramatički točan.

Tisuću i jedna noć

Tisuću i jedna noć arapska je zbirka bajki, šaljivih i poučnih pripovijesti, legendi i anegdota, a u mnoge su priče umetnuti i stihovi. Začetak joj je perzijska knjiga bajki *Tisuću priča (Hezār efsāne)*, kojoj je izvor u indijskoj književnosti, a u IX. st. bila je u Bagdadu prevedena na arapski jezik pod naslovom *Tisuću noći (Alf layla)* i stekla veliku popularnost. Zbirka je povezana okvirnom pričom o perzijskome vladaru Šāhrijāru, koji razočaran zbog nevjere prve supruge, presudi smrt svakoj ženi nakon prve bračne noći. Kako bi odgodila smrt, vezirova kći Šeherezada svake mu noći pripovijeda novu priču, a pred jutro prekida priču i nastavlja je pričati sljedeće noći. U Bagdadu je zbirka bila dopunjena novim pričama, islamizirana i prilagođena arapskoj folklornoj tradiciji. Tako je nastao bagdaski ciklus, u središtu kojega je idealizirani lik kalifa Hārūna al-Rašīda. U XV. ili XVI. st. u Egiptu su u zbirku bile uvrštene nove priče, obilježene kairskim lokalitetima. Daljnjim dopunama iz različite građe zbirka je u XVIII. st. dostigla broj od tisuću i jedne priče, a najpoznatije su o pomorcu Sindbadu, Aladinu i čudesnoj svjetiljci te o Ali Babi i 40 hajduka. Francuz J. A. Galland prvi je djelomičnim prijevodom (1704.) upoznao zapadni svijet s tom zbirkom koja je, zbog svoje bajkovitosti, stekla veliku popularnost i prevedena je na brojne jezike.

a) Koja je književnost ishodište priča iz *Tisuću i jedne noći*?

1	
---	--

b) Što čini posebnost egipatskog izdanja *Tisuću i jedne noći*?

1	
---	--

c) Iako se uz zbirku vezuje naslov *Tisuću*, u kojemu je stoljeću zbirka brojala tisuću i jednu priču?

1	
---	--

d) Što čini okvir priča u *Tisuću i jednoj noći*?

1	
---	--

4	
---	--